

Szépen, tisztán

Egy az 51-hez! Nagyon kicsi esély ez, mégsem szabad lemondanunk róla. Az év 52 hetéből mindössze egyetlen az, amikor ki-vont szabályával védjük egyik legféltettebb nemzeti kincsünket: nyelvünket. Lehet-e annyi erőt, energiát koncentrálni erre a hét napra, hogy kitarson egész éven át a hatása? Bizonyára nem, bár nem is volt ilyen célja a most befejeződő nyelvörhétnék. Fontosabb feladata lelkiismeretünk ébren tartása nyelvünk ügyében. Kártevők hadai leselkednek buzgó nedvére, zöldellő levelére, édes gyümölcsére. S ha sikerül győztes csatát vív-nunk valamelyik fajta ellen, újabb támadók lépnek csatasorba. Most éppen a hadarás és a trágár beszéd az első számú közellenség, mint ahogy a szép magyar beszéd jutalmazására Kazinczy-díjat alapító Péchy Blankától, és Grétsy László nyelvész előadásából is megtudhattuk. Nyelvünk nehezen tud lépést tartani felgyorsult életritmusunkkal, ezért torzul, tömörítünk, össze-vonunk, elhagyunk szövegeket és tagokat, csonkítunk mondatokat.

Kiadás előtt egy érdekes kötet: Arany János szókincsét vizsgálták a nyelvészek a Toldi-trilógia

alapján, s ebből megtudhatjuk, hogy hányféle szóból is állt össze a nagy mű, melyik szavunk milyen gyakorisággal szerepel benne! Több millióra tehető szókincsünkben irodalmunk legnagyobbjai is csak töredéket, 20-30 ezer szót használtak. Bőséges tehát a kút, amiből meríthetünk, napjainkban mégis vadul burjánzik a szóalkotás. A felgyorsult beszédhez illő mozaikszó-gyártás terjed, előretörtek a csoportnyelvek és szaknyelvek, a nyelvi közvetlenkedés határmezsgyéjén fenyeget a durvaság és a trágárság özöne...

Az egyhetes örjárat végén sem maradnak munka nélkül nyelvünk önkéntes és hivatásos védelmezői. Egész évi jó munkájukhoz biztatást kaphatnak olyan beszédből, amely országos plénumon hangzott el. A XIII. pártkongresszuson Kádár János a következőket mondta: „Ha valamely nemzetre él a nyereség, akkor az ránk, magyarokra mindenképpen az. Nyelvünknek is köszönhető, hogy 1100 év után is él, virágzik nemzetünk. Örjúk nyelvünket, és tanítsuk a szép, tiszta beszédre a fiatalokat is!”

(ez)

Tanműsor

Az a közönség, amelyik a *Családi kör* című pedagógiai és pszichológiai műsort kezdettől fogva érdeklődéssel kísérte, tudomásom szerint nehezen viselte el azokat az adás közötti népszerű tudományos fejtegetéseket, elemzéseket, melyekben a mindenkori szövívő, Kelemen Endre, Ranschburg Jenővel (esetleg mással) levonta a látottak tanulságait, kommentált egy-egy példát, helyzetet. És fordítva: aki az utóbbit érezte fontosnak, úgy vélte, hogy a dramatizált „esetek” többsége sematikus, olykor szájba rá-gógnak direkt, leegyszerűsített.

Azt tudomásul kell vennie, hogy művészi-esztétikai követelményeket nem kérhet számon. Ez valóban tanműsor, a forgatókönyv illusztráció a családi prob-

lémák előre kidolgozott változataihoz. Akkor is, ha a forma menet közben módosult. A legújabb szerkesztőség már színesben forgathat, és olyan erőket mozgósít, mint Kardos István filmíró, András Ferenc rendező és a kiváló operatőr, Kende János.

Ez meg is látszott a „Kié lesz Ferike?” első részének színvonalán. De még nem elég meggyőzően. A színészek közül főleg Lukács Sándor látni, hogy helyzetgyakorlatokat teljesít. Pap Vera és Dörner György viszont hiteles. Nyilvánvaló, hogy akkor láthatunk majd a szereplőktől is igazi összjátékot, ha a forgatókönyv, a rendezés el tudja rejteni a tanmesét, és dramaturgiájában, ábrázolási módjában feloldja a didaktika feszélyező tételszerűségét.

Hegedűs Tibor

A VH tárlata

A hét közepén a Váci utcai, új Dürer Teremben nyílt kiállításon Rékassy Csaba grafikusművész legújabb műveit tekinthetők meg, melyek illusztrációk mitológiai alkotásokhoz. 1962-ben végezte a Képzőművészeti Főiskolát, s 1970-ben már díjat kapott a tokiói grafikai biennálén, 1972-ben Munkácsy-díjjal tüntették ki, az idén pedig Erdemes Művész címet kapott. 17 éve szerepel rendszeresen hazai és külföldi kiállításokon. Alkotásait bemutatták már többek között Buenos Airesben, Tokióban, Hamburgban, Prágában, itthon pedig Szegedtől Miskolcig számos városban. A Dürer Terem új tárlatán Rékassy grafikai mellett Kótai József szobrászművész ezüstből készült miniatűr kisplasztikai is megtekinthetők május 4-ig. Képkönyv Rékassy rézkarc-illusztrációjának egy részlete látható.

Őze emlékére

Egy színjátékos órái címmel szombat délután a Vörös Csillag filmszínházban kiállítás nyílt Őze Lajos emlékére, születésének 50. évfordulója alkalmából. A képek a filmgyárban, a műtermekben, a filmek díszletei között örökítették meg a színművészt, aki életének utolsó óráiban is ott állt a kamera

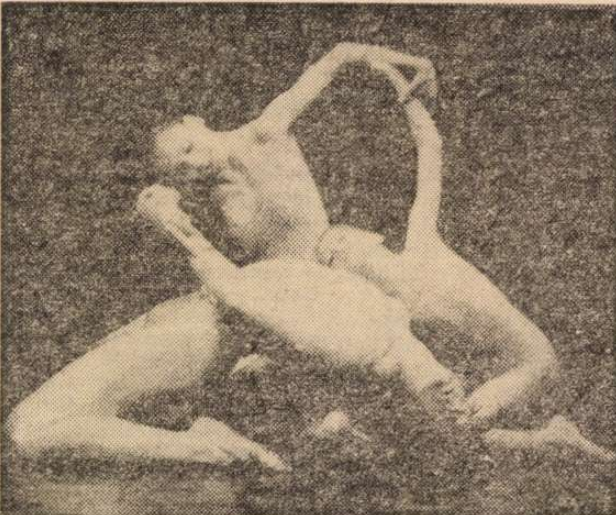
előtt. Mint köztudott, Bacsó Péter rendező vele kezdte forgatni a *Hány az óra Vekker úr?* című, nemrégiben bemutatott filmjét. A szerepet már nem tudta végigjátszani. Súlyos betegség fiatalon vitte el. A kiállítást Kállai Ferenc Kossuth-díjas színművész nyitotta meg.

Három stílus egy balettesten

Frissen kapott SZOT-díjjal léphetett a riválák elé Markó Iván, hogy ismét meggyőzőn, meghason és megrendítsen bennünket, bizonyosságot adva arról, hogy táncszínházának szellemi tartalmi szintje kimeríthetetlenek. Ezen az estén három táncprodukción, háromféle stílust kapcsolt össze. Az első volt a *Kontrasztok*, amelyben az együttes felújításként friss, új színekkel adta elő a produkciót. A groteszk elemek és a meghatározó gyengédséggel felfűzött ironikus hatású szövegek sorjázásával, az érzelmek, vágyak, magatartások úgy keringtek, kavargtak szép szellemi rendben (Maguy Marin koreográfiajára), hogy a táncdráma nagy művészi hitellel tárta fel az emberi létezés különös rejtjelmeit.

Az est második darabja a *Mechanikus kert* zenéjét a sugárzóan tehetséges Szabados György komponálta. Markó Iván erre a zenére költőien merész képi világot varázsolt a színpadra, Gombár Judit díszletében és szcenikai víziójában, szinte drámai költeményként tárult fel a szépség és emberség drámája.

Az estet a *Memento* című táncdráma zárja. A haláltáborok rettenetét költői mélységgel, drámai feszültséggel, újszerűen tudja előadni, felmutatni, az expozícióban a haláltábor rettenetét, az érzelmek szétválásán keresztül ábrázolja. Az első képekben, különösen a szülők és gyermekek, a felnőttek és a kiszolgáltatott esendő fiatalok sorsának ábrázolása vált ki borzongató hatást. A költő és a halál angyalának végzetes párviadala. (Mar-

(MTI Fotó — Benkő Imre felv.)

Bombicz Barbara, Tárnoki Tamás és Popova Alészja a Memento című baletten

kó Iván alakítja a meggyőzőt, megkínzott költőt, a halál angyala Demcsák Ottó, kettősük fantasztikus feszültséggel szólal meg. Markó ismét remekel, úgy jut el a megrendítő megsemmisülésig, a halálig, hogy a döbbenet csöndje

tölti be a nézőteret. Ez a halálos küzdelem szcenikai megjelenítésében is fantasztikus erőt hordoz, s a költő halála pedig éppen borzalmával válik az emberség győzelmének hirdetőjévé.

Illés Jenő

Lemezfülelő

Slágerlista összeállítására vállalkozott a Magyar Hanglemezgyártó Vállalat, amikor kiadta a *Favorit '84* című albumot. A tavalyi év termésének legjavát igyekezett egyetlen korongra zsűfölni. Mindenki találhat itt kedvére valót: Bossanova sehoitát a Dolly Rolltól, Kínai lányt a VMoto-Rocktól, Visszatérést Fonográféktól, rock musicalt, új hullámot, húszéves táncdalt egyaránt. Házibulira, babaszúrra, disc-jockeymentes napokra tökéletesen megfelelő. A válogatást végzőknek egyetlen hibát lehet csak felróni: miközben igyekeztek keresztmetszetet adni, a koncepcióról kissé megfélekedtek...

Katonák

Honvédeink hétköznapjai láthatók Bükkösi Gábor festményein május 6-ig Encsen, utána Novajdrányban. A művész immár három évtizede néphadseregünk életiskoláját ábrázolja, s közben alkalma nyílik remek figurális érzékével jelezni a rozsdás őszi erdőket, horhosokat, vöröslő napkorongot, ezüstösen kanyargó útszakaszt, a hazai táj megannyi meghitt szögletét. Egyébként festői és művelődéstörténeti értékű 135 színes rajzból álló illusztrációsorozata a „Magyarország hadtörténete” című, több kötetes kiadványt kíséri, pannonja a szentendrei Kossuth Lajos Katonai Főiskola aulájában látható. (I. m.)

Árengedményes tavaszi ruházati vásár

a Centrum Csepel és a Kálvin téri Aruházban, amíg a készlet tart.

- Női blézerek, jerseyruhák, szoknyák, blúzok, pulóverek és pólók,
- félcipők, papucskok és táskák,
- férfiingek, vászonpantallók és öltönyök 30%-os engedménnyel.

Gondoljon a közelgő anyák napjára is, és keresse fel a Centrum Csepel vagy a Kálvin téri Aruházat!

CSEPEL

KÁLVIN TÉRI

Centrum Aruház

Popsarok

Joe Cocker jelenleg még új lemezén dolgozik az Egyesült Államokban, de április második felében ausztriai és NSZK-beli turnéra indul. Tavalyi bécsi zárókoncertje félbeszakadt, amiért perbe fogták és a bevétel egy részének visszafizetésére akarták kötelezni. Egy bécsi bíróság nemrég felmentette az énekest, megállapítva, hogy rajta kívülálló technikai okok miatt kellett koncertjét félbeszakítania.

Az öttagú lengyel rockegyüttes, a Lady Pank az Egyesült Államokban készített videóclipeket Drop Everything című nagylemezéhez. A három éve alakult formáció sikereire jellemző, hogy az Egyesült Államokban már működik rajongóinak klubja is.

(siklós)

● A VÁROSLIGETI Petőfi-csarnokban kedd este 7 órai kezdettel Koncert a kedvetekért címmel a Neoton familia ad hangversenyt.

● A VESZPRÉMI Egyházmegyei Múzeum anyagának válogatott műveiből nyílik kiállítás május 3-án, a Tihanyi Múzeumban. A Dunántúli barokk szobrászat című tárlatot dr. Selmeczi László nyitja meg.

● KRIMI-BALETT. Maurice Bejart új balettje krimi. Hősnője ugyanis gyilkosság áldozata lesz. Mindez a Hattyúk tava zenéjére.

● CHARLEY három angyala ismét együtt. No nem a gyenge krimisorozat folytatódik, hanem a három csinos színésznő játssza a *Hogyan menjünk férjhez egy millióhoz?* című komédia új filmváltozatának főszerepét, amelyet egykor Marilyn Monroe, Betty Grabl és Lauren Bacall játszott.

A VH krónikája

● GYARMATI ANDREA és édesapja, Gyarmati Dezső lesz a Rátkai Klub vendége május 29-én, délután fél hatkor, a Medence partján című beszélgetéssorozatban.

● ADAMIS ANNA Az *legyél* című versének megzenésített változatát adta elő a Zenebutik legutóbbi műsorában Töröcsik Krisztof. Az ismert előadó újabban szólóesteken szerepel egyetem klubokban, vidéki művelődési házakban.

● ROCKY ÚJBÓL. Sylvester Stallone immár negyedik folytatását forgatja Rocky történetének. A felvételek Los Angelesben és Vancouverben készülnek.

● RÓZSAHEGYI KÁLMÁNROL, a felejthetetlen színészlőről és pedagógusról sugároz emlékműsort május 4-én a rádió, „Elmondok egy életet” címmel.